

AZ ELSŐ DUNAGŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG
PÉCSVIDÉKI KÖSZÉNBÁNYÁINAK
ISMERTETÉSE.

PA
024

HÁZI TÜZELŐ BERENDEZÉSEK KIÁLLITÁSA LÁTOGATÓINAK AJÁNlja A TÁRSASÁG.

PA
3024
AZ ELSŐ DUNAGŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG

PÉCSVIDÉKI KÖSZÉNBÁNYÁINAK

ISMERTETÉSE.

Csorba Győző Könyvtár

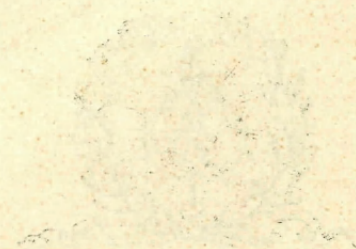

B 0 0 0 0 4 9 5 6 2 2

A HÁZI TÜZELŐ BERENDEZÉSEK KIÁLLÍTÁSA LÁTOGATÓINAK AJÁNlja A TÁRSASÁG.

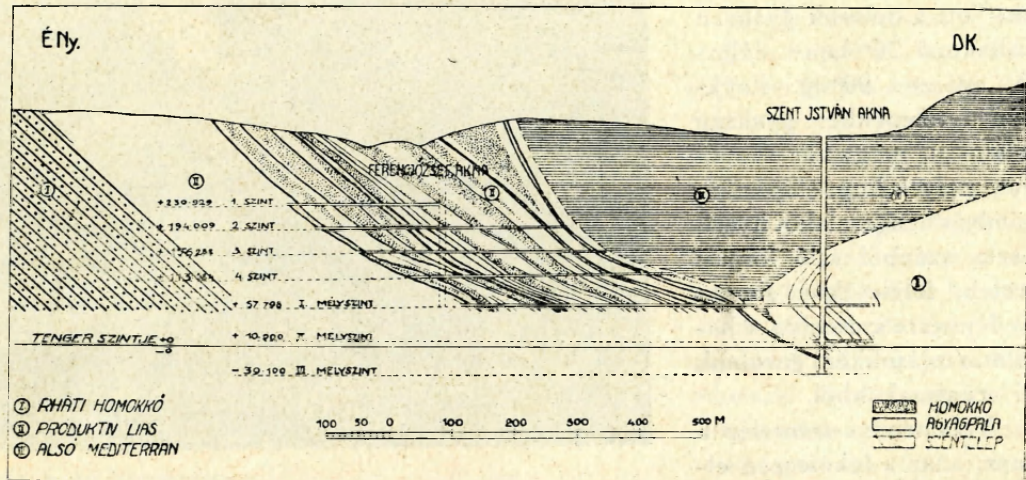

H5394

A PÉCSVIDÉKI KŐSZÉNÁNYÁSZAT FEJLŐDÉSE.

B aranyavármegye székhelyétől, Pécs sz. kir. várostól északkeleti irányban húzódnak el a Mecsek hegységnek Pécsbányatelep, Szabolcs, Somogy, Vasas, Hosszúhetény és Komló községeken átvonuló nyulványai, melyek a szentelepeket tartalmazó u. n. alsó-liaszmedencét szegélyezik. A szentelepek rétegcsoportjának átlagos vastagsága 700 méter és hossza mintegy 15 kilométer s főként agyagpala- és homokkőből, majd alárendelten egyes márgarétegekből épült fel. A számottevő vastagságú szentelepek száma 39 (1. ábra), míg a különböző

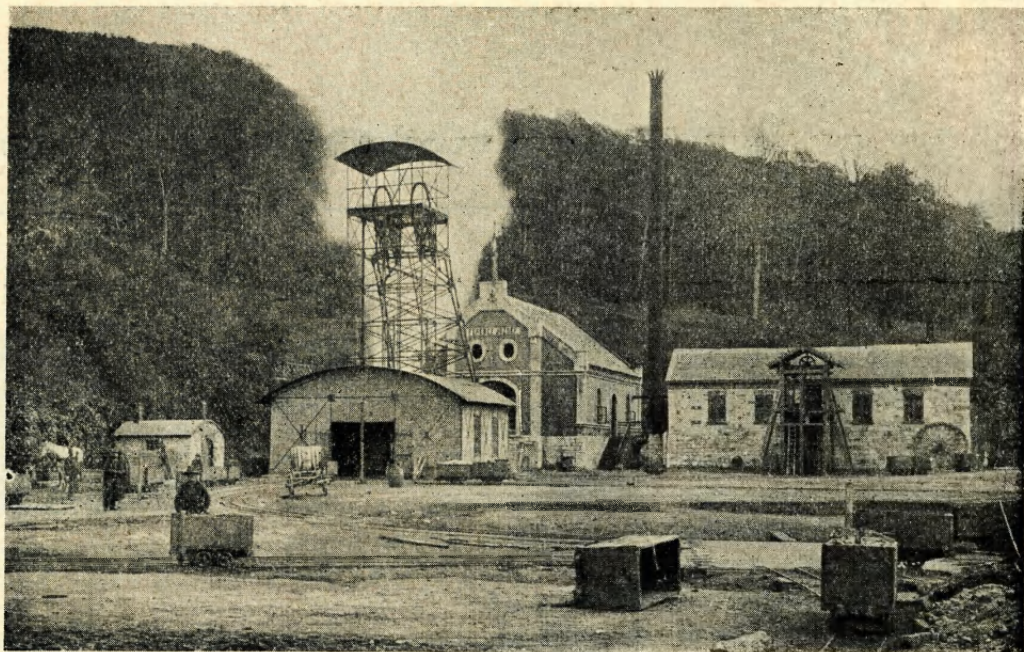
1. A szénmedence keresztmetszévénye.

szénnyomok után megkülönböztethető szénképződmények száma a 100-at is megközelíti. A telepek

vastagsága természetesen nagyon változó s néhol egyesek 12 m vastagságot is elérnek. A szénfekvetek kifejlődése részben teknő alakú, részben lencseszerű, emellett a dőlésük gyakran váltakozó 20° lapos dőléstől egészen 90° -ig. Ezekben a telepekben gyakran találni u. n. gumós szeneket, melyek kup, ellipszoid, gömb és hengeralakot nyert, tiszta szénből való forgási testek, felületükön simára és fényesre csiszolva s hatalmas tojásokként gurulnak ki szénfészükéből.

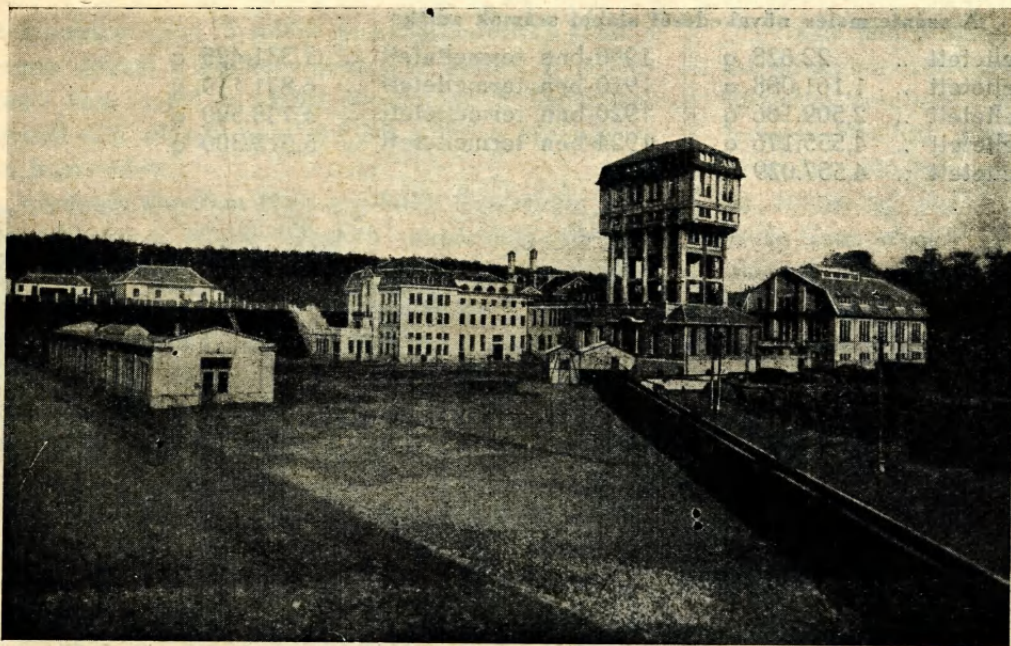
Valamennyi széntelep a liasz, azaz a feketeszen elnevezésű szénfajtaához tartozik és mint ilyen már évtizedekkel ezelőtt nagy keresettségnek örvendett kiváló tüzelőképességénél fogva.

2. Ferenc József-akna Szabolcson.

A szénnek úgy a házi, mint a kazántüzelésre való előnyös használhatósága indította az Első Dunagőzhajózási Társaságot arra, hogy még a múlt század

3. Szent István-akna.

első felében a Pécs vidéken már 1808-ban megindított, de csak kezdetlegesen művelt bányajogositványokat részben bérlet, részben vétel útján megszerezze és

és forgalmát, hiszen a környék népessége rohamos szaporodását és vagyoni gyarapodását főként a bányaművelésre és annak fejlődésére lehet visszavezetni.

a bányaművelést 1853-ban megkezdje, amikor is a völgyek fölé emelkedő hegyoldalakban rejlő széntelepeket társzerűen feltárta és fejteni kezdte.

Kezdetben csakis a hájójára részére folyt a termelés és csak a szén kitűnő minősége és az eziránt mutatkozó nagy kereslet következtében határozta el magát a társulat, hogy a szenet a piac számára is termeli és így korán hozzálátott aknák (2. ábra) lemélyítése által a termelés rohamos fokozásához. — A bányaművelés fejlesztése csakhamar megváltoztatta Pécs környékének életét

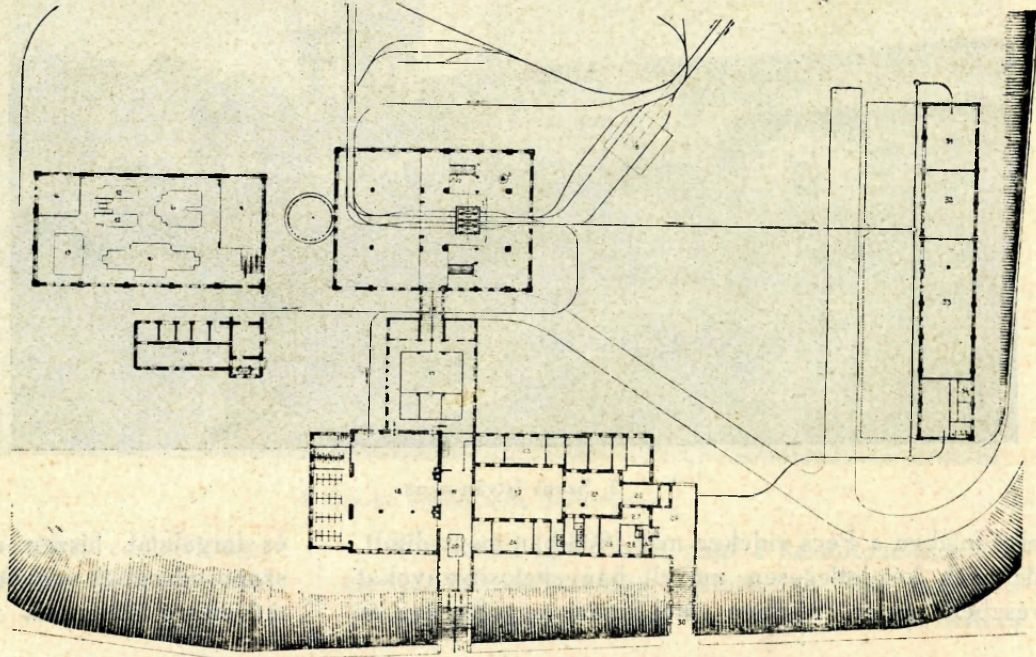

A széntermelés növekedését alábbi számok adják:

1853-ban termeltetett ..	22.628 q	1900-ban termeltetett ..	7,331.425 q
1860-ban termeltetett ..	1,161.088 q	1910-ben termeltetett ..	6,871.119 q
1870-ben termeltetett ..	2,509.106 q	1920-ban termeltetett ..	4,738.500 q
1880-ban termeltetett ..	4,555.176 q	1924-ben termeltetett ..	5,513.300 q
1890-ben termeltetett ..	4,557.029 q		

**A bányaművek
leírása.**

A Dunagőzhajózási Társulat kőszénbányászata 3 bányakerületben folyik, u. m. a pécsbányaiban, melynek aknái az András-, Károly- és Schroll-akna, mely utóbbi hasonlóan, mint a 3. ábrán bemutatott Szent István-akna 5 millió q évi széntermelés lebonyolítására a legújabb találmányok alkalmazásával lett felszerelve s e kerület fő, azaz központi aknája, aztán a szabolcsi kerületben, melynek az említett Szent-

3a. Szent István-akna telepítése.

István-aknán (évi 5 millió q-ra berendezve) kívül a Ferenc József s Rücker nevű (11. ábra) 2 segéd-aknája van, végül a vasasi kerületben a Thommen-aknával (12. ábra), mely évi 2,5 millió q szállítására van felszerelve.

Mindenik aknában több emeleten (szinteken) vannak 130 km-t kitevő folyosók, aknácskák stb. kivájjva és kiácsolva, hogy a szétszórt munkahelyekre a munkások, a bányakocsik (csillék) és a levegő eljuthasson s a szén kiszállíttassék.

Az aknák liftszerűen mozgó 2 pár, emeletes szállítókasát, melyeken 4 tele csille áll, 15 m mp-kinti sebességgel 400 m mélyről, a 40 m magas aknatoronyban (4. ábra) beépített 2—2 à 1000 lóerős villamosgép (5. ábra), 46 mm átmérőjű acélsodronykötelekkel emeli és süllyeszti; a bányafolyosókon — a sújtólégveszély miatt — sűrített levegővel hajtott mozdonyok közlekednek; az összegyűlő bányavizet 1000—3000 liter percenkénti teljesítményű szivattyuk nyomják ki csövekben 400 m magasságra, végül a 2000—6000 köbméter percenkénti levegőszükségletet hatalmas villamos motorokkal meghajtott óriási ventilátorok, a légaknák tetejére állítva, szivják be és ki a bányából.

Teljes (évi 5 millió q) termelés idején pl. a Szent István-aknán 1800 munkás és 90 altiszt van foglalkoztatva, részben kéziszerszámokkal, részben sűrített levegővel hajtott gépekkel dolgozva, termelése 25000 kbm fát, 200.000 kg vasat, 25.000 kg repesztőszert és 10.000 kg olaj fogyasztását igényli, ezenfelül 1,5 millió kbm levegőt és 8,400.000 KW-óra áramenergiát használ fel évente.

Hogy egy ily modern aknatelep mily arányú felszereléseket igényel, annak magyarázatául szolgáljon a 3 a. sz. ábra, mely a Szent István akna telepítését tünteti fel.

Középen az *akna*, mely 5,8 m belátmérővel van körben, betonba falazva, benne kétszer két szállító-, egy járó és két műosztály a vezetékek stb. beerősítésére s fölötte a 4 és 4 a. sz. ábrán bemutatott 40 m magas vasbeton szállítótorony. Az egészet körülveszi a 25×37 m méretű *aknaház* a belőle kiinduló és visszatérő vágányzattal.

Az aknaházhoz csatlakozik közvetlenül az u. n. *rendelő épület*, benne van a lámpaház 1300 darab villamos bányalámpa kezelésére, zuhanyfürdő 1300 földalatti és külön 200 napszíni munkás számára, aztán a mentőállomás gyakorló kamrákkal, kötöző-

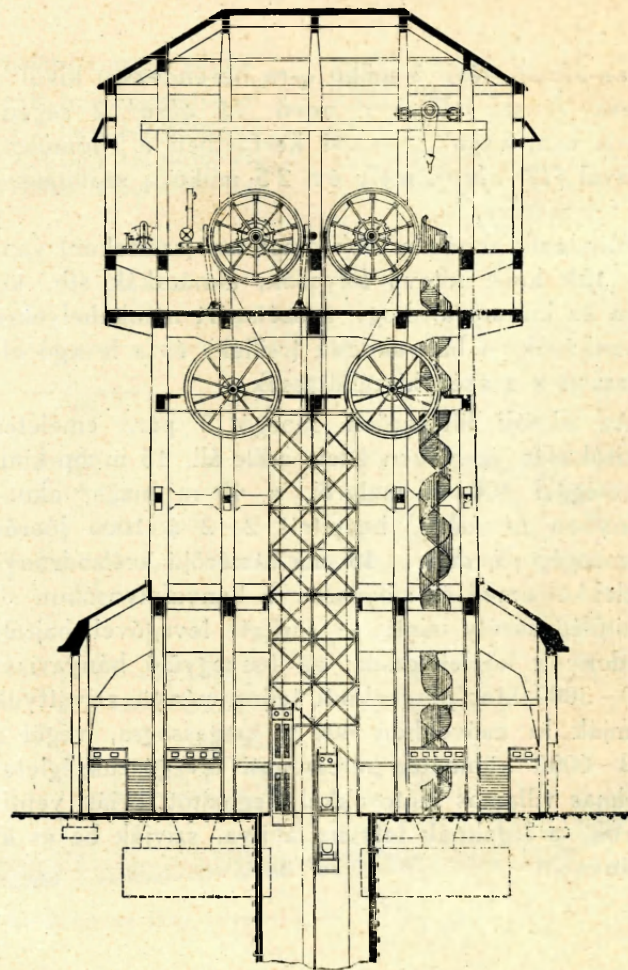
szoba, orvosi rendelőhelyiség, továbbá külön tisztviselői és altisztí műszaki és kezelési irodák és fürdők, végül néhány vendégszoba és egy modern anyagraktár az alagsorban.

Balra tőle látjuk a *gépházat*, benne el van helyezve 2 drb. 500 HP-ös forgóáramu Ilgner-áramátalakító, a kábelekben Ujhegyről idevezetett 15000 V-os áramnak az aknatoronyban elhelyezett 2 drb. 1000 HP-ös Ward-Leonard szállítógép (Koepe tárcsákkal) motorainak egyenárama számára való átalakításához, aztán 2 drb. á 250 HP-ös motorral hajtott 600 kbm-es kompressor, mely 175 at-ra sűríti a levegőt a bányamozdonyok számára, 1 drb. 500 HP-ös kompressor 4000 kbm és egy 1700 HP-ös kompressor 10000 kbm 7—7 at túlnyomásra a furó-, réselő-, szelőtető- és szállító-bányagépek részére.

Jobbra az aknaháztól van a *műhely* az üzennél használatos felszerelések javításához szükségelt furó-, gyalu-, eszterga-, művasalás-, pöröly- stb. gépekkel felszerelve.

A fentleirtakhoz hasonló modern felszerelésű a Schroll- és Thomen-akna is.

Összehasonlításul bemutatjuk az immár közel 50 éves Ferenc József-akna (2. ábra) és Rucker-

4. 40 m magas aknatorony berendezése.

4 a. Szent-István akna tornya.

akna (11. ábra) képeit, melyekkel szemben persze a Szent István, Uj Schroll és Thommen-aknák hatalmas haladásról tanuskodnak.

Az aknáktól a kiemelt széncsillék a 120 illetve 250 vagon befogadó széntartányok fölé jutnak (6. ábra), melyekbe a szén kellő válogatás után gummiszalagok segélyével beürittetik és ismét a fenéken levő tolóajtókon át az alanti à 400 q-s önműködően kiüríthető u. n. Talbot-kocsikba lesz zuhintva, hogy aztán egy 260 HP-ös villamos mozdony (7. ábra) segélyével a szénelőkészítőműbe (8. ábra) vitessék, mely a Pécs-Ujhegyi telepen (l. 9. ábra bal szélén) van elhelyezve.

A szénosztályozó és mosómű (8. ábra) arra való, hogy a bányából kikerült nyers szenet a kereskedelem által kívánt fajtáknak megfelelően elkülönítsük és a palát eltávolítsuk, amit az egyes szemnagyságok szerinti osztályozás és utóbbiakból a palának a víz hullámzás útján való fajsúly szerinti különválasztása (kipalázás vagyis mosás) által érünk el. A mű teljesítménye óránként 240 tonna.

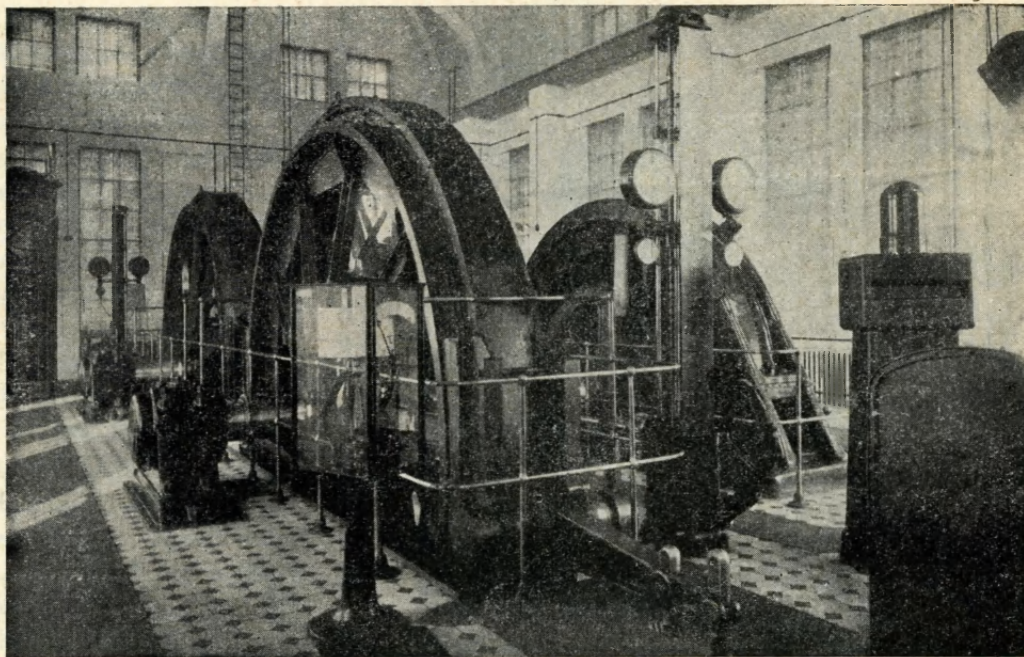
A kimosott palát külön szalag és önműködő függővasut kiszállítja a hányóra, míg a tiszta szenet külön töltőszalagok a vasuti kocsikba ömlesztik, végül kü-

lön szalag juttatja a silány szenet a villamosközpontba, mivel a silány, vagyis hulladékszén a nagyszabású áramfejlesztőtelep üzeméhez használtatik fel (10. ábra közepén levő épület).

A villamos erőáramfejlesztőtelep (10. ábra) áll a kazánházból, amelyben 11 darab Burkhardt - kazán, egyenként és óránként 10.000 kilogramm, 14 at gőzfejlesztéssel, önműködő szénadagolással és mozgóröstéllyal, salak- és hamu elvonással és önműködő salakelszállító berendezéssel a hányóra, működik.

Ezzel kapcsolatos maga az áramfejlesztő gépberendezés, mely áll 2 egyenként 5000 KW-os és 1 drb. 10.000 KW-os turbodynamoból 3150 Volt feszültséggel, a hozzátartozó kapcsol-

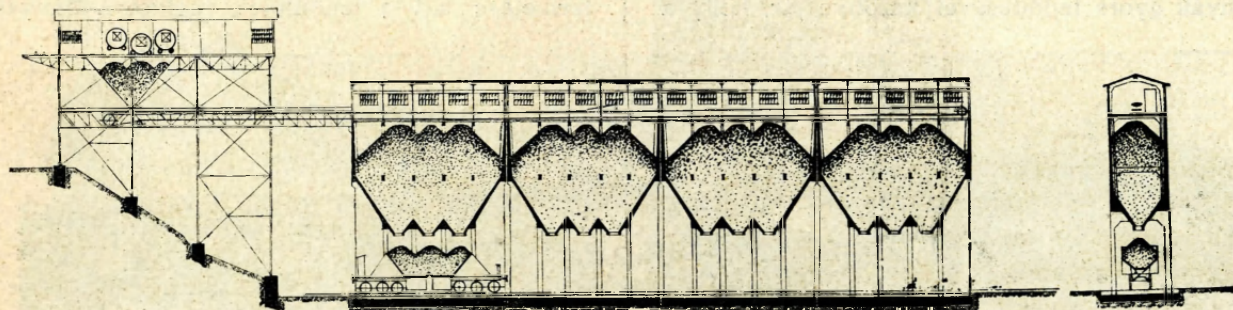
5. Szent István-akna villamos szállító gépei.

lókkal, transzformatorokkal és áramelosztó- és mérőberendezéssel, mely az összes földalatti és külszíni

szállító, emelő, szivattyu és szerszám stb. gépek mozgására szükséges energiát szolgáltatja.

A mosóművel kapcsolatosan áll még a brikettgyár, amely óránként 1500 kg egyenként 10 kg-os brikettet képes sajtolni.

6. Szabolcsi széntartány hossz-szelvénye.

Munkásjóléti intézmények.

A családos munkások jórészt a társaság által létesített munkás lakótelepeken vannak elhelyezve, melyeknek egyikét a 13. sz. ábra mutatja.

Nőtlen munkásaink számára minden telepen otthonokat építettünk, ilyen a 14. sz. ábrán bemutatott szabolcsi otthonépület, mely központi fűtéssel, gőzmosodával, összesen 210 ágyat befogadó kisebb na-

gyobb háló-, aztán étkező-, várótermekkel és fürdővel van ellátva.

A társaság 34 elemi iskolai tanerőt alkalmaz az oktatáshoz, aztán kegyura a pécsbányatelepi r. kath. plébánia templomnak.

A betegek gyógyítását 4 társasági orvos látja el minden kerületben házigyógyszertárral s Pécsbányatelepen központi kórházzal, Röntgen-intézettel.

Az összes telepek vízvezetékkel és a munkáslakások is villamos világítással vannak felszerelve, azonkívül modern felszerelésű ételmitárak, sütődék, mészárszékek és füstöldék állanak a munkások rendelkezésére.

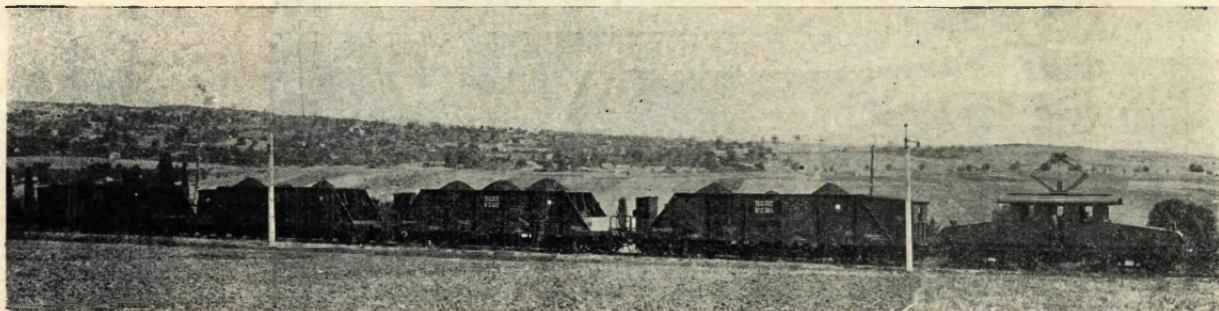

A pécsi szén vegyi tulajdonságai és fűtőértéke.

Csonkamaagyarország szénbányái tulnyomó részben barnaszén és lignitet termelnek. Jelenleg kizárólag a pécsvidéki medencében bányászunk liasz, azaz fekete szenet.

A bányák gyors fejlődésével] karöltve jár, hogy a

fel szoktak lépni és megakadályozzák azt, hogy a feketeszen bányászata époly könnyen és a kitünő szén utáni nagy keresletnek megfelelő arányban fokoztassék, mint pl. a barnaszén vagy a lignit-bányászat s csak ez az oka, hogy a pécsvidéki bányák termelése azt a lendületet, melyet a bányák fenn-

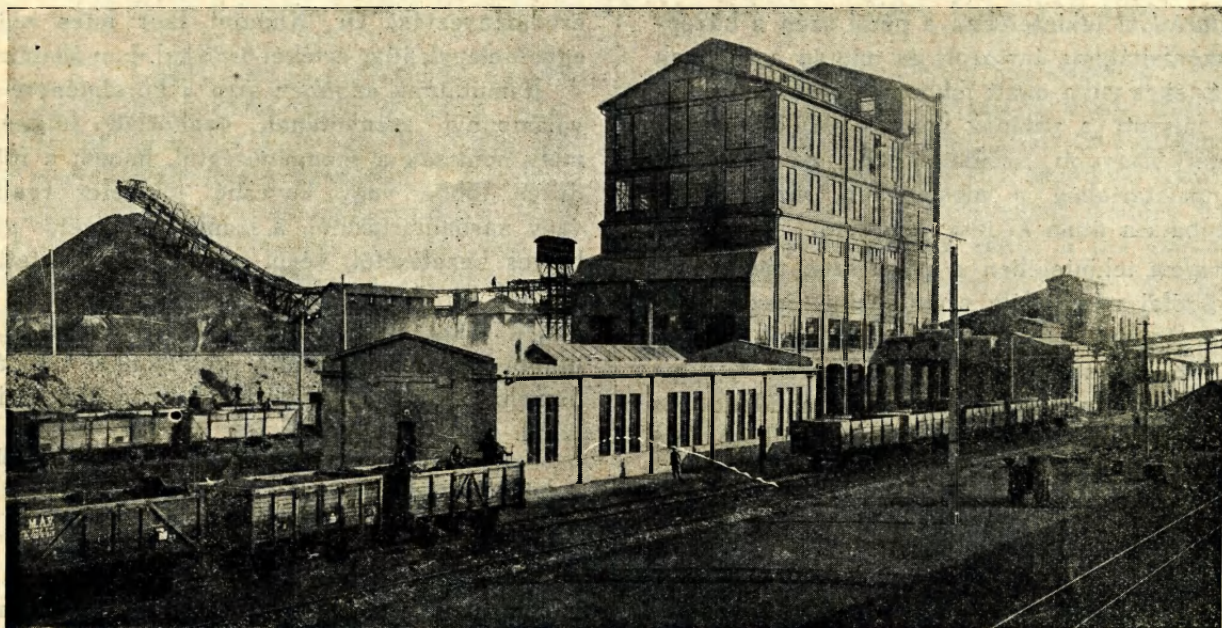

7. Szénszállító vonát, villamos mozdonyal.

műveletek rohamosan a mélység felé törnek, úgyhogy bányánk egyes aknáí ma már a 400 m mélységet elérték, amivel természetesen együtt jár az a sok nehézség, amelyek a mélyműveleteknél mindenütt, de különösen az ilyen nagyszámu telepeket, sűrű váltakozásban bezáró rétegcsoportban fokozott mértékben

állásának első felében mutatott, azóta lassította és ma elsősorban azon iparágak- és gazdaságoknak, valamint közlekedési műveknek a szénszükségletét látja el, melyeknek különös érdeke: *a jóminőségű szén felhasználásában rejlő gazdaságosság*. Hazánk legtekintélyesebb szénfogyasztója, a Magyar Államvasut

8. Szénelőkészítő mű Pécs-Ujhegyen.

is mindjobban méltányolja a pécsi szénnek előnyeit, főleg mert ennek jelenlegi gondos előkészítése (mosása), ezt teljesen egyértékűvé teszi a gyorsvonati mozdonyoknak különösen nehéz vonalszakaszokon való

járatásánál eddig egyedül alkalmasnak tartott külföldi fekete szénnel.

Minden szénnél általában annak hamu-, viz-, koks- és bitumen-tartalma jellemző az ő értékére.

Hamutartalom tekintetében a pécsi szén a közép-tiszta köszénfajtákhoz tartozott és miután a szénnek kiválóan értékes volta miatt fokozott mértékben szükségesnek látszott a palának gondos elkülönítése az aprószénnél nagyobb szénfajtáknál, ezért rostált szeneink palatartalma a mosóműben, víz hullámozás (mosás) behatása útján ki lesz választva.

Viztartalom tekintetében a pécsi szén úgy a bel-mint a külföldi mindenféle szénfajokkal összehasonlítva vízszegénynek mondható és ez is egyik oka az ő magas fűtőképességének. Mivel a szén fajsúlya magas, a pécsi szén tapadó fajtájának mondandó és ezen tulajdonságánál fogva igen jól használható úgy a kokszyártásra, mint a brikettgyártásra, nemkülönben önmagában és gyengébb fűtőerejű és könnyű fajsúlyu barnaszénfajtákkal keverve: álló és mozdonykazántüzelésre is.

A *bitumentartalom* a többi szénfajtákhoz viszonyítva csekély, viszont ennek megfelelően magas a koksztartalom és a kokszolás kihozatala cca az adagolt szénnek 75%-át teszi.

A Dr. Schwackhöfer tanár által megejtett kalori-metrikus elemzések alkalmával az egyes telepekből nyert széndarabok átlagosan 6364 kalória fűtőértéket

eredményeztek. Dr. Klimont Izor hites vegyész az egyes telepek átlag értékét 6388 kal.-ban állapította meg.

Rámutatunk azonban arra a körülményre is, hogy valamennyi szénfajtának gyakorlati fűtőképessége, mely nemcsak a szénminőségtől, hanem a fűtőberendezés többé vagy kevésbé tökéletes rendszerétől vagy karbantartásától, a szénnek a tüzelés alatt való helyes kezelésétől, végül a tüzelés erőltettségének fokától is függ, természetesen nem lehet egyedül annak kiszámított kaloria értéke mértékadó, hanem utóbbi inkább csak a más szénfajokkal való általános összehasonlítás szempontjából szolgálhat zsinórmértékül.

A pécsvidéki szén elgőzítő képessége a következő:

1 kg. pécsi szén nyers apró széné	.. .. .	5·8 kg.
1 kg. mosott borsó- és diószéné	.. .. .	6·7 kg.
1 kg. briketté	.. .. .	6·8 kg.

Fajsúly tekintetében a pécsi szén a nehéz szénekhez tartozik és fajsúlya 1·3—1·6 kg. között mozog.

A forgalomba hozott szokásos szénfajtáink a következők:

mosott kockaszén	.. .. .	40—80 mm.
mosott diószén	.. .. .	18—40 mm.
mosott kovácsszén	.. .. .	10—18 mm.
mosott borsószén	.. .. .	6—10 mm.
nyers aprószén	.. .. .	0—6 mm.
brikett	30×20×12 cm	= 10 kg-os darabban.

UTMUTATÁS A PÉCSI SZÉN FELHASZNÁLÁSÁT ILLETŐLEG.

Házi tüzelésnél.

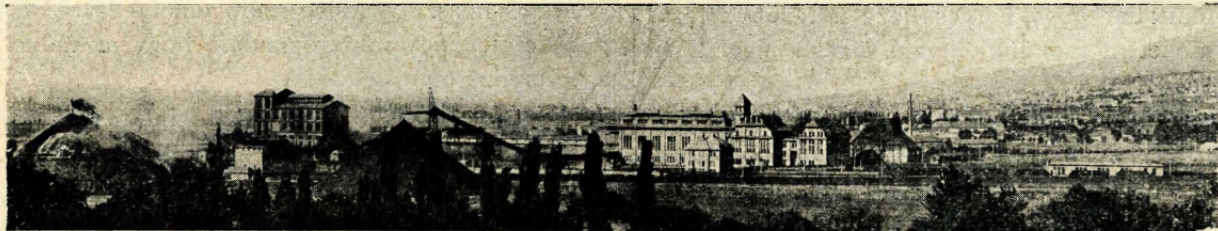
A pécsi szén magas fűtőértékkel bíró liasz-kőszén lévén, kiválóan alkalmas házi tüzelés céljaira s ha a szén az alábbi előírásoknak megfelelő kezelésben részesül, a forgalomban levő többi szeneket messze felülmulja. Különös előnyei, hogy jól adagolva a szén elégetése tökéletes és miután kevés füstgáz képződik, a kályhát ritkán kell tisztítani. Házi tüzelésre leginkább alkalmas a brikett, diószén és kockaszén.

Az aláglyujtás fatüzzel történik. Amint a faparázsra ráhintett szén izzik, 15 cm magasra további szén rakható rá. Ha a tűz felületén kéreg képződik, azt fel kell törni, ill. kotorni, mire a tűz újra erős izzásba

jön úgy, hogy ismét lehet reá szenet dobni.

Ha a hamuajtó kinyitásakor látjuk, hogy a parázs nem világítja meg a hamuládát, ez jele annak, hogy a rostély fölött kokszkéreg képződött. Ekkor a tüzet szítani kell, azaz a parázsréteg lazítása által abba levegőt kell juttatni és ekkor a tűz szítására elegendő, ha szítóvas késalaku lapját egyszer végighuzzuk a rostély és tüzréteg között, amikor is csak a hamu hull le, míg az összes többi anyag élénken izzva elég.

Nagyon előnyös, hogyha a tüztér chamottal van bélelve, mert ezzel a kályha melegét állandóan egyenlővé tesszük, az utánrakott szén begyulásához a parázs tüzeit nem kötjük le s a kályhát is védjük.

9. A Pécs-ujhegyi telep.

A pécsi szén helyes eltüzelése céljából tanácsos, hogy lehetőleg kb. 15 mm széles nyílásokkal ellátott rostélyok alkalmaztassanak és pedig 10 mm vastag és 20—30 mm magas rostélypálcákkal. (Ilyféle rostélyok megfelelő minőségben Pécssett Hamerli J. gépgyára és vasöntödéjében (Sopiana) jutányos áron kaphatók és azok beszerzését a bányai igazgatóság is szívesen közvetíti). Ezen — egyébként nagyon közönséges — rostélyok a legegyszerűbb vas- és cserépkályhába egyaránt jól beállíthatók és a fent leirt teljes elégs és így nagyfoku szénmegtakarítás mellett még a folytonos égést is biztosítják, mert este 9 órakor való utánrakás s utána a légvonat megfelelő szabályozása esetén, reggel elég parázs, illetve chamott-izzás található arra, hogy újabb begyújtás nélkül a berakott szén tüzre gerjedjen.

Ez is mutatja, hogy helyes kezelés és huzatszabályozás mellett a szénünkkel való tüzelés megtakarít sok fáradságot.

Utmutatásul ajánljuk, hogy :

1. a rostély ne legyen nagyobb, mint a kályha fűtőfelülete megkívánja, de jó léghezamot adó hézagokkal ellátott s egész felületén szénnel, illetve parázzsal borítva legyen, hogy sem itt, sem általában a

tüzelőnek más hézagán át mellékléghezut a kéményhez ne jusson, mert az ilyen mellékléghezut minden szénnek hatásfokát lényegesen rontja.

2. Minden tüzelőnek jó léghezut-szabályozója legyen.

3. Ugy a léghezut utja, mint a rostély hézagai kellően takarítva legyenek, ami a pécsi szénél ritkán szükséges és kevés munkát ad.

4. Utánrakásnál a parázs hátratulandó és az új szén melléje helyezendő, hogy gázai a parázs fölött meggyuljanak; begyulladás után az elülső légnyílások kellően elzárandók.

A pécsi szénnek előnye más szenekkel szemben az ő kiváló raktározhatósága, mert 3 m magasságig is hónapokon át raktározható anélkül, hogy szétmállanék, felmelegedne, vagy fűtőértékéből veszítene. Mégis hosszabb időre szóló elhelyezésnél a készletek lehetőleg úgy raktározandók, hogy az esővíz könnyen lefolyhasson róluk.

Kovácstüznél.

A pécsi szén, mint magas fűtőértékkel bíró liász-köszén kiválóan alkalmas kovácstüzelés céljára is. A szén összesülő természete nagy előny, mert a tűz a kéreg alatt intenzivebb. Kovácsszénnek különösen a 6—10 mm-es, azaz dara-

szén és a 10—18 mm-es, azaz borsószén felel meg.

Használat előtt a szén mérsékelten megnedvesítendő, egyébként úgy kell vele elbánni, mint minden jó kovácsszénnel.

Kazántüzelés.

A pécsi szén úgy a központi fűtésnél, mint minden ipari kazánnál helyes kezelés és jó rostély alkalmazása mellett azt az előnyt is nyújtja, hogy a szokásos tüztisztítás és szalak eltávolítás elenyésző, miáltal egyrészt sok szenet takaríthatunk meg, másrészt a tüztisztításnál elkerülhetetlen gőznyomásvesztés elmarad és a fűtők nagyon könnyen kezelik a kazánt. Mint kazántüzelő szén főleg az „aprószen” jön tekintetbe.

10. Pécs-ujhegyi áramfejlesztő telep.

A pécsi szén úgy a sikrostély, mint mechanikai rostély (alsószéltüzeléssel és anélkül) számára alkalmas.

A rostélyfelület aránya a fűtőfelületéhez lehetőleg 1 : 30 legyen.

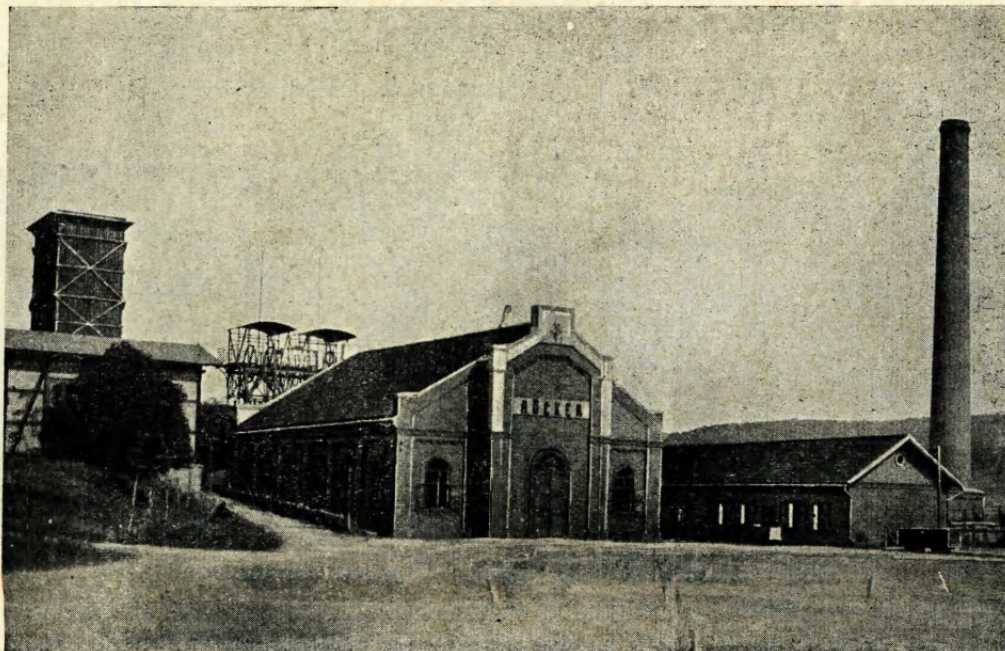
Sikrostélyon való tüzelésnél, normális léghuzat

mellett, legelőnyösebben nagy lehűtőfelületű, 18—25 mm-es nyílásokkal bíró, alul 10 mm, felül 20 mm vastagságú és 120 mm magasságú rostélypálcák használhatók.

(Ilyféle rostélyvasak megfelelő minőségben Pécssett Hamerli József gépgyára és öntödéjében (Sopiana) jutányos áron kaphatók és a bányai igazgatóság szívesen nyújt segédkezet azok beszerzésénél). Szűknyílásokkal bíró rostélyok kevésbé alkalmasok a pécsi szénre.

Sikrostélyoknál az aprószén, használat előtt, mérsékelten nedvesítendő, de csak annyira, hogy megmarkolva épen csak összeálljon.

Egy négyzetméter rostélyfelületre óránként kb. 70 kg szenet lehet rádobni. A szénréteg magassága a

11. Rucker-akna, Somogyon.

rostélyon mintegy 15—20 cm. legyen. A rádobás egyenletesen és csakis az élénk parázssal bíró tügrétegre eloszolva történjék.

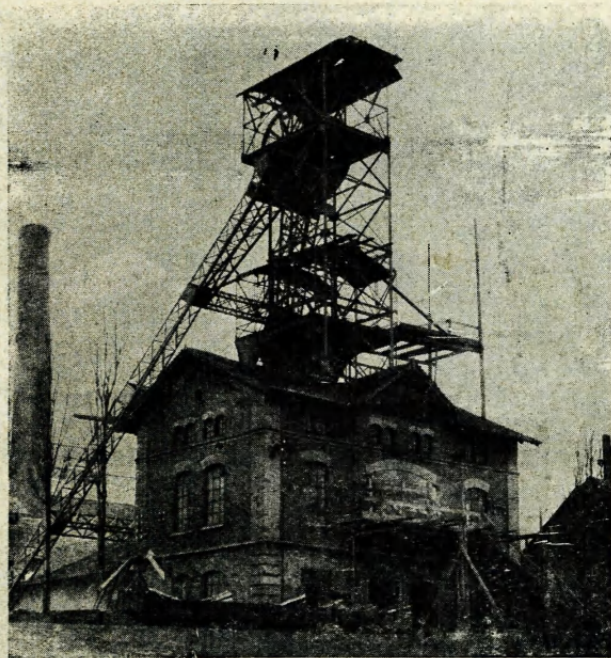
A szitóvas olyan alakkal birjon, hogy a kb. 15 cm hosszú s meghajlitott fejnek lándzsaalakú keresztmetszete legyen, mindkét oldalán élesítve. Ilyen szitóvasak beszerzésénél a bányaigazgatóság szivesen segédkezik.

Amint a tűz felületén fekete koksgréteg képződött, azt szitóvassal fel kell törni és a tüzet egyenletesen szét kell teregetni s mihelyt erre a koksgréteg darabjai ismét izzókká válnak, a szén rádobását újból folytatni lehet.

A fent leirt rostélyok használata mellett a szokásos tüztisztítás elesik, azaz a kiégett salakréteget nem kell a rostélyról a tüztér ajtaján át kihuzni, hanem ehelyett a szitóvas késalakú lapját csak végighuzzuk a rostély és a rajta fekvő tügréteg között. ezáltal megglazitjuk a parazsat, egyuttal megakadályozzuk a salakdarabok és kéreg képződését, ugyanakkor az elérhetetlen részek mint hamu áthullanak a rostély nyílásain.

A mechanikai rostélyoknál normális kazánmegterhelés és megfelelő léghuzat (16—20 mm vizoszlop)

mellett a pécsi szén ugyancsak előnyösen eltüzelhető. Ha azonban ilyen rostélyok alkalmazásánál erősebb igénybevétel (eröltetett üzem) válik szükségessé, ugy

12. Thomen-akna Vasason.

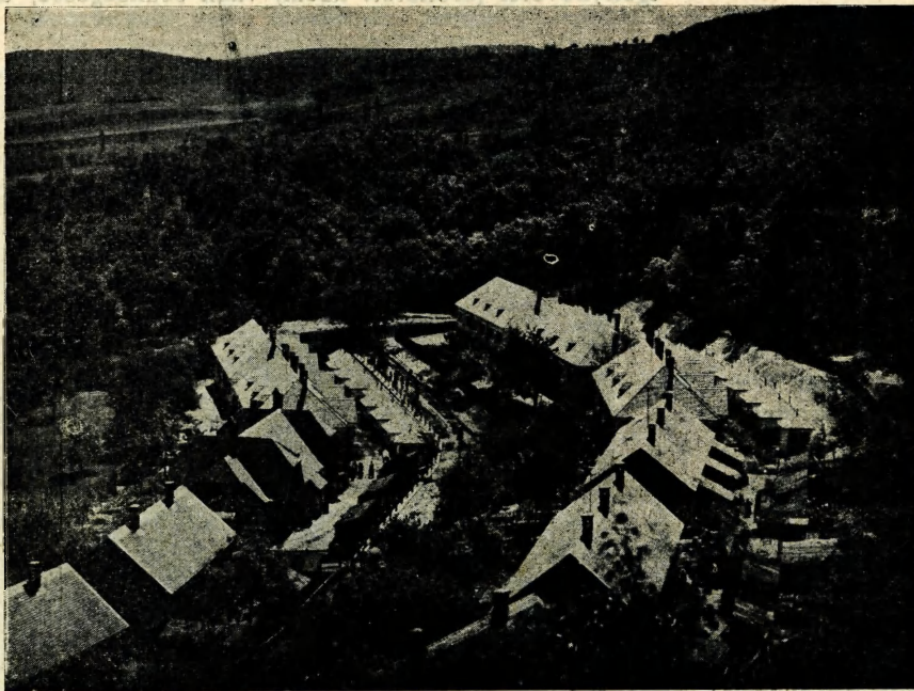
aprószén helyett durva (grobkörnig) szénnel kell tüzelni. Néhol előnyös a [pécsi szénnek barnaszénnel keverve

(2:1—1:1 keverési arányban) való felhasználása, különösen, hogyha szűkek a rostélynyílások és nem erős a légvezet, emellett; persze a szénfogyasztás nagyobb lesz.

A mechanikai rostélyoknál feleslegessé válik a szén megnedvesítése; a szénréteg kb. 7—8 cm magas legyen a rostélyon, barnaszénnel való keverésnél kb. 15 cm.

A pécsi Sopianá-gyár által forgalomba hozott és 14747/925. szám alatt szabadalmazott Sopianá rostélyok leírása.

A szabadalom lényege abban áll, hogy a rostélyrud gerincének jobb és baloldalán egymáshoz képest eltoltan elrendezett oly bordákat képezünk ki, a melyek az egymás mellé illesztett rostélyrudak között kellő szélességű kanyargó légrést hagynak szabadon. A rostélyrudak, valamint bordáik egyenes vonalakkal, vagy körívvel lehetnek határolva és ennek meg-

13. Szabolcsi lakótelep részlete.

felelően a légrések meander- vagy kigyóvonalakban futnak. A rostélyrudak a szükségnek megfelelő tet-szöleges hosszban állíthatók elő.

A szabadalmazott rostély az eddigieknél tetemesen több levegő hozzavezetése révén az égést tökéletessé teszi, ami a szén összesülését megakadályozza, a szén teljes elégését és hőfejlesztőképességének teljes kihasználását teszi lehetővé. A légrések bő mérete dacára a bordák a még el nem égett széndarabkák áthullását megakadályozzák, az eltömődést elhárítják s a tűz gyakori tisztítását elkerülhetővé teszik úgy, hogy az csak igen hosszú időközökben eszközlendő.

14. Legény munkás-otthon.

Előnye még ezen rostélynak az, hogy amíg az egyenes rostélyoknál a levegő a rostélylapok felső területein fekvő szénmennyiséget nem éri, itt a hullá-

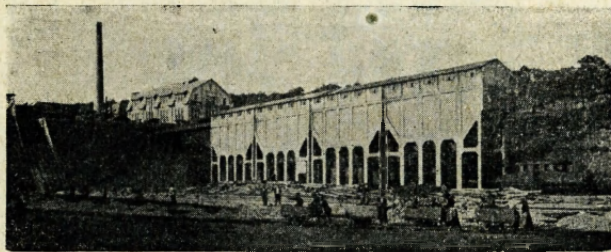
mok révén a levegő a teljes égési felületet egyenletesen táplálja.

A pécsi bányai igazgatóság szívesen szolgál részletesebb felvilágosítással a tüzelésre vonatkozólag és a fentleirt tüzelési módok bemutatása végett a helyszínre fűtőtechnikust küld.

A szén vásárlására vonatkozó felvilágosítással,

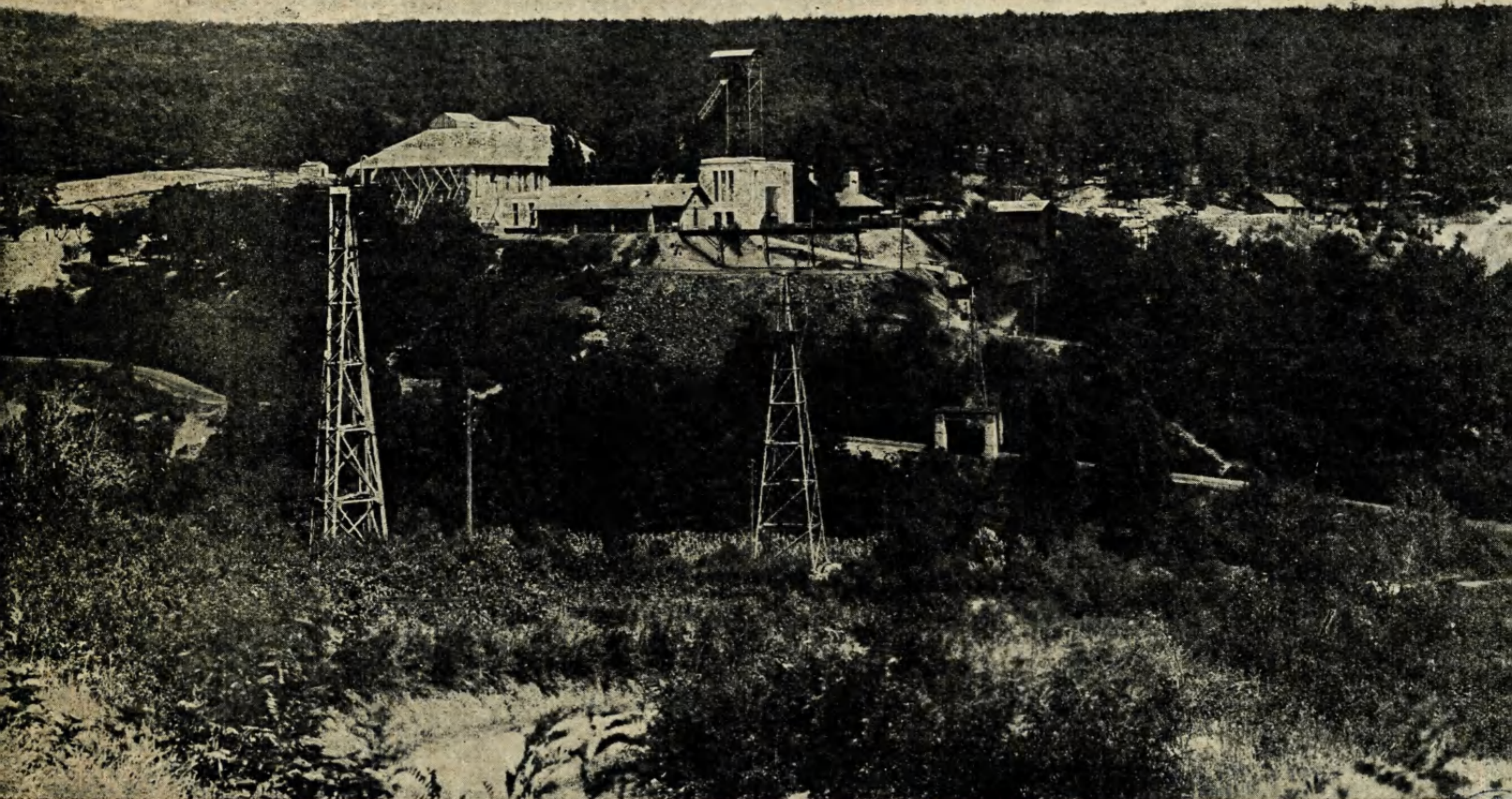
ugyszintén ajánlattal, tetszés szerint: vasuti- vagy viziszállítás esetén, készséggel szolgál szénelárusító hivatalunk (Budapest, V., Rudolf-rakpart 3. sz., telefon 31—69.)

Az Első Duna-Gőzhajózási Társaság Bányai igazgatósága, Pécs.

Schroll aknai szénárat.

15. A vasasi Thomen-akna látképe

Győr
Péc
H

115391

Taizs József könyvnyomdája, Pécs 1925.